

תוכן העניינים

5.....	1. המבוא והקשרו.....
6.....	2. סקירת הספרות העיונית.....
6.....	2.1. הסגנון והלשון כהיבט בפרשנות הטקסט הספרותי.....
6.....	2.2. פזמון ופזמונאות.....
7.....	2.3. שיר קנוני ושיר פופולארי.....
8.....	2.3.1. דוגמות יוצרים פופולאריים שנחקרו.....
9.....	2.4. אהוד מנור.....
9.....	2.4.1. על האיש והיוצר אהוד מנור.....
10.....	2.4.2. דברים שנאמרו על מנור ועל יצירתו- ראיונות ומאמרים.....
12.....	3. מטרת המחקר.....
13.....	4. מתודולוגיה.....
13.....	4.1. שיטת המחקר.....
13.....	4.2. הקורפוס ושיטת איסופו.....
14.....	5. מאפייני סגנון הכתיבה של אהוד מנור : ניתוח, דיון ופרשנות (בהדגמות מייצגות).....
14.....	5.1. הטקסטים המנותחים.....
14.....	5.1.1. טקסטים משנות ה-70 וראשית ה-80 של המאה ה-20.....
14.....	1. מות הפרפר- 1968.....
17.....	2. הבלון שלי- 1973.....
19.....	5.1.2. סיכום ביניים.....
19.....	3. ימי בנימינה- 1975.....
23.....	4. ילדותי השנייה- 1985.....
21.....	5.1.3. טקסטים משנות ה-80 של המאה ה-20 ועד תחילת העשור הראשון של המאה ה-21.....
27.....	5. כשהשיר ייגמר - 1996 (מילים : אהוד מנור, לחן : רמי ברזל).....
29.....	6. קרבת אלוהים- 1997.....
32.....	7. אני שידך- 2005.....
35.....	6. דברי סיכום ומסקנות.....
37.....	7. ביבליוגרפיה.....
40.....	8. נספחים.....

1. המבוא והקשרו

על אהוד מנור נכתב כי נחשב לבכיר הפזמונאים בארץ וכמי שהטביע חותם על הזמר העברי (פלאות), אתר אישי). על שמו רשומים באקו"ם למעלה מאלפיים יצירות שכתב או תרגם ולהם יותר מ-7000 ביצועים. כאדם וכמורה בארץ ישראל, שיריו ופזמוניו של אהוד מנור מסמלים עבורי חותם של "ישראליות". מתחילת דרכי בהוראה ובימים אלה הנני מלמדת בבית ספר הקרוי על שם אהוד מנור. בהיותי אחראית על כתיבת והובלת יחידת הוראה ייחודית בית ספרית העוסקת באהוד מנור; חקרתי את פרטי הביוגרפיה שלו, התוודעתי ונחשפתי לרבות מיצירותיו. בית ספרי, בית ספר לאמנויות ומדעים חרט על דגלו ליצור תחושת שייכות ערכית ותרבותית לעם ולמדינה דרך מורשתו היצירתית של אהוד מנור. בהמנון בית הספר נכתב כי אנו "גאים לשאת את שמו". שיריו הינם חלק בלתי נפרד מהווי בית הספר כפי שהפכו לחלק מפס הקול של חיינו כישראלים. לתחושת, החוויות האישיות שחולק מנור בשיריו יכולות "לגעת" בכל אחד ואחת, ולכן לא היתה קלה עבורי הבחירה אילו יצירות ראויות שאנחיל ואלמד את הדור הצעיר. בעת כתיבת יחידת ההוראה נתקלתי בכתבה שהתפרסמה באתר YNET בה התברר לי כי טרם מותו של אהוד מנור כלל לא נכללו שיריו בתכנית הלימודים של משרד החינוך. אחת מן הסיבות לכך היתה עובדת היותו מוגדר על ידי משרד החינוך כ"פזמונאי" ולא כ"משורר". תגובתי כאשת חינוך לממצא זה היתה אכזבה גדולה וגם פליאה. פרויקט זה נעשה מתוך תחושת אי נחת באשר לעובדה שטקסטים של יוצר ראוי כאהוד מנור מעולם לא הוצגו באור של "ספרות יפה" או נותחו בהיבט סגנוני ובכלים אמנותיים ספרותיים. עבודה זו תנסה ליחד את שירתו דרך העיצוב הסגנוני-לשוני ביצירותיו. העבודה תתמקד בנושאים ומוטיבים שכיחים במכלול יצירתו כגון נושא המוות, העצב וקוצר החיים על רקע שירתו השמחה והחיובית שכולם אוהבים לזכור... ברשמים שקיבלתי כאשר עיינתי ביצירותיו ובכתבות שנכתבו עליו על ידי אנשים מומחים בפזמונים ובשירי ארץ ישראל, נוכחתי לגלות כי יש לו הרבה מעריצים. רבים סבורים ששירתו מופלאה ואין משורר כמוהו שמייצג את ארץ ישראל בכל לבבו וגורף אחריו מיליוני אנשים. אמנם, יצירתו הענפה נחקרה מעט מאד, גם מה שנחקר היה במסגרת מחקרים על הפזמון בכללו (הורוביץ, 2005; וולף מונזון, 2012) ובמיוחד לא נחקר סגנונו; אולם יחד עם זאת, לדברי פלאות (אתר אישי) אהוד מנור הוא הפזמונאי הפורה ביותר מבין פזמונאי הארץ. שירתו מאופיינת באופטימיות רבה, גם כאשר היא עוסקת בנושאים כואבים כמו יתמותו של מנור מהוריו ונפילתו של אחיו, יהודה ויינר, במלחמת ההתשה. בעבודה יוצגו תחילה הסגנון והלשון כהיבט בפרשנות הטקסט הספרותי ויוגדרו המושגים "פזמון" ו-"פזמונאות", "שיר קנוני" ו"שיר פופולארי". לאחר שיובאו דוגמות ליוצרים פופולאריים שנחקרו ותינתן סקירה כללית על אהוד מנור (האיש והיוצר) יצוינו דברים שנאמרו על מנור ועל יצירתו-בעקבות ראיונות ומאמרים. הקורפוס שנאסף ונבדק כלל למעלה מארבעים שירים אשר לא ניתן היה להכליל את כולם בפרויקט זה. לפיכך, בחרתי שירים מייצגים- מוקדמים ומאוחרים מתקופות שונות ובנסיבות שירה משתנות (אישיות או קשורות למוסכמות ספרותיות משתנות). עיקר הפרויקט יבחן את מאפייני סגנון הכתיבה של אהוד מנור באמצעות הדגמות וניתוח שירים. יש לציין כי אכלול פריטים ביבליוגרפיים נוספים שעניינם נושאים הקשורים לסגנונו ולייחודו הלשוני של הטקסט על פי תחומי הלשון וההתבוננות בסגנון וכן אסתמך על מאמרים, מקורות אינטרנטיים וקטעי עיתונות כמפתח נוסף לפרשנות הטקסטים.

2. סקירת הספרות העיונית

2.1. הסגנון והלשון כהיבט בפרשנות הטקסט הספרותי

אחת ההגדרות הבסיסיות של הסגנון (style, stylistics) היא: בחירה בין מבעים חלופיים המוסרים בערך אותו המידע (Enkvist 1964; פרוכטמן תשמ"ד, תש"ן, Fruchtmann 1913), לפי פרוכטמן (תש"ן, על פי Leech and Short, 1983, בתרגומה של פרוכטמן) הסגנון הוא דרך "שבה משתמשים בלשון בטקסט נתון על ידי אדם נתון למטרה נתונה". כדאי להוסיף את הגדרתם של ליץ ושורט (Leech and Short, 1983) הקשורה לאופן בו כל יוצר מטביע למעשה את "טביעת האצבעות" שלו בטקסט וקובע את חותמו האישי, דבר אשר מאפשר לזהותו מבין יוצרים רבים. בהקשר לכך, בעקבות כלים סגנוניים מתחומי הלשון וחקר הטקסט אסקור, אנתח ואדגים בהמשך את סגנון כתיבתו האישי של אהוד מנור ובחירותיו הסגנוניות-הלשוניות והטקסטואליות, שמהן אצא גם לפרשנות הטקסט.

2.2. פזמון ופזמונאות

הפזמון העברי זכה לכינויים שונים בתרבות הישראלית כמו "זמר עברי" ו"שירי זמר". המאפיין העיקרי של הפזמון הוא היותו קליט, נוח להבנה ולזכירה ללא מאמץ מיוחד. המונח "פזמון", שמקורו במילה הארמית "פזמא" מוגדר כ"שיר קל העשוי להיות מושר, זמר, מערכת חרוזים על נושא אהבה, אכזבה, ענייני היום וכדומה (אבן שושן, 2000). הפזמון מורכב ממלים ומלחן והוא נפוץ בעולם כולו. הוא קליט וקליל בדרך כלל, ולכן הוא מבוקש ופופולרי. הפזמונאות העברית משפעת מסגנונות זרים, אך יש בה גם קוים אופייניים. תחילתה של הפזמונאות הישראלית היתה בשאיפה ליצר בארץ ישראל תרבות חדשה של שירי זמר הקשורים לתרבות היהודית. אך מאז שנות השבעים ניכרת השפעה רבה של התרבות האמריקנית על הפזמונאות הישראלית.

שירי הזמר הישראליים שנכתבו עד שנות השבעים בטאו תפיסה הרואה בפזמונאות שירה עממית, שיש בה מסר רעיוני. עם הזמן השתנה הסגנון המוסיקלי הישראלי והתרחק מזה של הלהקות הצבאיות, שהתבססו בעיקר על שירי ארץ-ישראל או שירי פופ קלילים. בתחילה השירים נקראו "שירים עבריים" או "ארץ ישראלים" והלשון השירית היתה לשון גבוהה בעיקרה. עם חדירתו של הרוק בסוף שנות השישים ותחילת שנות השבעים אל לב התרבות הישראלית, הפזמונאות העברית שינתה את אופייה ואת מעמדה באופן ממש. לשון שירי הזמר החדשים היתה קשובה לעברית המדוברת, ותכניה נלקחו מחיי היום-יום. כשמדברים על הלשון המדוברת מתכוונים בדרך כלל לאוצר המילים והביטויים, הן בתחום המילוני-סמנטי והן בתחום המורפולוגי, המורפו-סינטקטי או הפונולוגי. מדובר בבחירה של מילים שגרתיות אך הנחשבות נחותות יותר (מדוברות או מילות סלנג, פרוכטמן, 2006). גורם מרכזי וייחודי בפזמונאות העברית הוא יחסה אל השירה הלירית, המתבטא בהשפעה שיש לשירי משוררים על כתיבתם של פזמונאים ותמלילנים